

Alushariduse valdkonna terminimuutustest

Kristel Möller

Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusnõunik

11.12.2024 võttis Riigikogu vastu alusharidusseaduse (AHS)¹. AHS toob endaga kaasa mõningased terminoloogilised muudatused alushariduses. Artikli autor avab terminite *lastehoid* ja *lasteaed* kasutusele võtmist.

Mõiste on mõtlemisüksus, see on midagi, mis eksisteerib lihtsustatult öeldes mõtlemistasandil, peas, kujutlusis. Seega mõistet kirja panna ei saa, kuid seda tähistatakse terminiga ja kirjeldatakse definitsiooni kaudu.² Termin on keeleüksus, lihtsustatult väljendudes mõiste keeleline kuju, tähejärjend. Definitsioon ehk määratlus on mõiste kirjeldus.³ Definitsioon on sild mõiste ja termini vahel.⁴ Nominaaldefinitsioon on õigustloovas aktis vajalik selleks, et piiritleda kasutatavate terminite tähendus akti kontekstis selle akti üheseks mõistmiseks ja õigeaks rakendamiseks.⁵

AHSis kasutatakse seniste terminite *koolieelne lasteasutus*, *erilasteaed* ja *lastesõim* asemel termineid *lastehoid* ja *lasteaed* ning esitatakse nende terminite tähendus nominaaldefinitsioonidena. AHSi kohaselt on **lastehoid** alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas hoitakse kuni seitsmeaastaseid lapsi ja toetatakse nende üldoskuste arengut. Lastehoius soodustatakse kuni kolmeaastase lapse arengut, et luua eeldused lapse alushariduse omandamiseks lasteaia, ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse arengut, et aidata perekonnal luua eeldused lapse põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus. AHSi kohaselt on **lasteaed** alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse kolme- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning selliste teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus. Lastehoiu ja lasteaia peamine erinevus on selles, et lastehoius on üldjuhul kuni kolmeaastased lapsed ja lasteaia kolme- kuni seitsmeaastased lapsed.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 37 kohaselt on igapäevane õigus haridusele. Et teha haridus kättesaadavaks, peavad riik ja kohalikud omavalitsused ülal vajalikul arvul õppeasutusi.⁶ Et teha alusharidus kättesaadavaks, on AHSi kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanne tagada pooleteise- kuni kolmeaastastele lastele võimalus käia lastehoius ning kolme- kuni

¹ RT I, 09.01.2025, 1.

² R. Hendrikson. Defineerimine – kunst või teadus? – *Õiguskeel* 2022/1.

³ T. Erelt. *Terminiõpetus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007, lk 49.

⁴ R. Hendrikson (viide 2).

⁵ Vt ka *normitehnika käsiraamat*, lk 51.

⁶ RT I, 15.05.2015, 2

seitsmeaastastele lastele lasteaias. AHSi alusel on võimalik pidada lastehoidusid ka kolme- kuni seitsmeaastastele lastele.⁷

Sõna *lasteaed* kasutas esimest korda saksa pedagoog Friedrich Wilhelm August Fröbel (1782–1852), kes asutas 28.06.1840 Saksamaal Blankenburgi väikelinnas asutuse, mille nimetas “Saksa lasteaiaks”⁸ (*Allgemeine Deutsche Kindergarten*)⁹. Seal kasvatati lapsi Fröbeli kasvatuspõhimõtete järgi.¹⁰ Eesti koolieelse pedagoogika rajaja Carl Heinrich Niggol (1851–1927) oli üks tuntumaid Fröbeli pärandi pooldajaid ja eestistajaid. Niggol kirjutas: “Lastekasvatuse asutused, mida ta [Fröbel] lasteaedadeks nimetas, on inimsuse kultuuriseisu küpsekssaanud tarve.” 01.08.1840 avas Elisabeth von Uexküll Tallinnas väikelaste hoiuasutuse kahe- kuni kaheksa-aastastele lastele, kes olid pärit vaestest peredest ja kelle emad töötasid kodust kaugemal. Seni teadaolevail andmeil võib seda pidada vanimaks lasteaiaks Eestis.¹¹

09.06.1925 võttis Eesti Vabariigi Riigikogu vastu hoolekande seaduse,¹² mis sätestas peatükis „Hoolekanne laste ja alaealiste eest“ tolleaegsetele linna- ja alevivalitsustele ülesande avada vastavalt vajadusele **lasteaedasad** kolme- kuni seitsmeaastastele lastele. Lisaks nägi seadus ette, et lasteaiad tuleb avada ka suuremate tehaste ja vabrikute juurde ning seda ettevõtte kulul. Nende ettevõtete juures või lähedal tuli vastavalt vajadusele avada ka **lastesõimed** alla kolmeaastastele lastele. Lisaks nägi seadus ette, et vajaduse korral asutatakse suvekuudeks maapiirkondadesse **suvekoloniidid** laste jaoks, kelle tervis vajab kosutamist.

11.10.1927 võeti vastu eraõppeasutuste seadus.¹³ Seaduse järgi kuulusid **lasteaiad** õppeasutuste hulka ning eralasteaedu võisid asutada ja ülal pidada omavalitsused, juriidilise isiku õigustega eraorganisatsioonid ja -asutused ning eraisikud. Kõnealune seadus ei sätestanud aga lasteaiatöösse puutuvad sisulisi küsimusi.

19.10.1928 kehtestati „Vabrikute ja tehaste juures asuvate lastesõimede ja lasteaedade korraldamise määrus“,¹⁴ milles nähti ette **lasteaedade** ja **lastesõimede** asutamise kord. Määrus

⁷ Koos AHSiga jõustuvad 01.09.2025 Eesti Vabariigi haridusseaduse (HaS) muudatused. HaSi muudetud § 14 sätestab, et alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks. HaSi muudetud § 24 lõige 1 sätestab, et alushariduse omandab õppimiskohustuslikust east noorem laps lasteaias või kodus. HaSi uue § 24¹ lõige 1 sätestab, et lastehoius omandab õppimiskohustuslikust east noorem laps alusharidust. Koostoimes AHSiga tähendab see, et kuni kolmeaastane laps käib lastehoius, kus ta omandab alusharidust, ning edasi käib ta lasteaias, kus ta omandab alushariduse. Alushariduse omandamine lastehoius ja lasteaias on vabatahtlik ja laps võib omandada alushariduse peale lasteaias ka kodus. Kui vanem otsustab, et tema kolme- kuni seitsmeaastane laps ei käi lasteaias, vaid lastehoius, siis loetakse, et laps on omandanud alushariduse kodus. Eesti Vabariigi haridusseadus, [RT I, 09.01.2025, 22](#).

⁸ **M. Torm**. Friedrich Fröbel. [Ajakiri Lasteaed](#). 29.06.2020.

⁹ Friedrich Fröbel Museum. <https://froebel-museum.de/pages/de/friedrich-froebel/leben-und-werk.php>. Vaadatud 13.01.2025.

¹⁰ **C. H. Niggol**. Friedrich Fröbel ja Maria Montessori: võrdlevad seletused kasvatusel kohtas enne kooliaega kodus ja lasteaias. Tartu: G. Roht'i trükk, 1921, lk 3.

¹¹ Global Perspectives in Early Childhood Education. Diversity, Challenges and Possibilities. Toim. M. Veisson, E. Hujala, P. K. Smith, M. Waniganayake, E. Kikas. Peter Lang Group AG. **M. Torm**. [170 years of development in Estonian preschool institutions: Historical trends in preschool education](#), lk 82.

¹² Hoolekande seadus, [Riigi Teataja 1925, 120-121](#).

¹³ Eraõppeasutuste seadus, [Riigi Teataja, 1927, 97](#).

¹⁴ [Riigi Teataja, 1928, 89](#).

sätestas, et lasteaed on kolme- kuni kaheksa-aastastele eelkooliealistele lastele, ning lastesõim, mida määruses nimetati ka **päevakoduks**, on alla kolmeaastastele lastele.

Terminite *lasteaed* ja *lastesõim* tähendust neis õigusaktides sõnaselgelt defineeritud ei ole, kuid eri sätete alusel saab termini *lasteaed* tähendust defineerida järgmiselt: lasteaed on hoolekandeaustus kolme- kuni seitsmeaastastele lastele, vanem võib lapse tööajaks sinna viia ja sel ajal hoitakse lapsi ja tagatakse täiskasvanu järelevalve. Termin *lastesõim* tähendust saab defineerida järgmiselt: lastesõim on kuni kolmeaastastele lastele mõeldud hoolekandeaustus, kuhu vanem võib lapse tööajaks viia ja kus sel ajal lapsi hoitakse ja tagatakse täiskasvanu järelevalve.¹⁵

Vaatamata üldnimetatud regulatsioonidele ei toiminud Eesti Vabariigis (1918–1940) koolieelsed lasteaedad ühtsetel alustel, sest nende õppe- ja kasvatustegevus võrreldes teiste õppeasutuste liikidega ei olnud riiklikult reguleeritud. Iga koolieelne lasteaed valis ise oma kasvatustöö suuna ja meetodid. Ka eraõppeasutuste seadus ei lahendanud lasteaednike töösse puutuvaid sisulisi küsimusi.

1931. aastal esitasid Pärnu lasteaednike ühingu liikmed toleaegele haridus- ja sotsiaalministrile Jaan Piiskarile märgukirja, milles kahe esimese punktina on kirjas:

1. Tuleb maksma panna lasteaedade suhtes eriseadus, nagu see on iga teise kasvatus- ja õppeasutuste tüüpide kohta maksev, milles oleks fikseeritud omavalitsuse, eraisikute ja eraorganisatsioonide lasteaiad, nende korraldus; õppe- ja kasvatusviisid, hoolekogud, pedagoogika nõukogud, õppe- ja kasvatusained jne.
2. Lasteaedade seadusega koos maksma panna lasteaednikkude õigused, kohustused, valimine, palgamäär, haigusekindlustus jne. Samavõrdselt kui see on maksev õpetajate suhtes jt.¹⁶

17.07.1940 avaldati hoolekande seaduse muutmise seadus¹⁷, mis asendas seni kehtinud terminid *lasteaed* ja *lastesõim* terminiga **lastepäevakodu**. Seaduse kohaselt on lastepäevakodud eelkooliealistele lastele ja liigituvad järgmiselt: alla kolmeaastaste lastepäevakodu ja üle kolmeaastaste lastepäevakodu.

20.07.1940 kehtestati „Tööstuslike käitiste lastepäevakodude määrus“¹⁸, millega pandi tööstuslikele käitistele ülesanne avada **lastepäevakodud** kuni kolmeaastastele lastele ja kolme- kuni kaheksa-aastastele lastele. Lastepäevakodude ülesanne oli asendada ning täiendada laste kodust kasvatust.

¹⁵ Hoolekande seadus 1925 (viide 12), §-d 71 ja 73 ning „Vabrikute ja tehaste juures asuvate lastesõimede ja lasteaedade korraldamise määrus“ (viide 14), §-d 1, 2, 6 ja 8.

¹⁶ **M. Torm**. [Lasteaednike koolitus kuni 1940. aastani ja lasteaednike tegevus kuni 1940. aastani. Eesti lasteaednikest läbi aegade](#). Magistritöö. Tallinna Pedagoogikaülikool, 1998, lk 121–122.

¹⁷ [Riigi Teataja, 1940, 70, 684](#).

¹⁸ [Riigi Teataja, 1940, 78, 2](#).

Oodatud eriseadus jäi siiski Eesti Vabariigis vastu võtmata seoses Nõukogude okupatsiooniga Eestis 1940. aasta suvel.

15.10.1940 kehtestati „Lastepäevakodude (imikute päevakodude-lastesõimede) asutamise juhend“.¹⁹ See reguleeris kuni kolmeaastastele lastele mõeldud **lastepäevakodude** korraldust.

14.01.1941 kehtestati „Lasteaedade ja laste mängumurude korraldamise kord“²⁰, mis oli aluseks kogu järgnevale koolieelsete lasteasutuste kohta käivale seadusandlikule pakatile²¹. Selle määrusega allutati kõik lasteaiad Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi järelevalvele. Õigusloomes hakati kasutama taas terminit *lasteaed*. Lisaks võeti kasutusele termin *laste mängumuru*. Määruse kohaselt olid laste mängumurud suvel tegutsevad lasteasutused kolme- kuni seitsmeaastastele lastele, sest lasteaiad olid suvel üldjuhul suletud. Muud erinevust võrreldes lasteaedadega ei olnud.²²

29.01.1941 kehtestati „Linnades ja tööstuskeskustes asuvate lastesõimede määrustik“²³. Selle kohaselt olid **lastesõimed** kuni kolmeaastaste laste ühiskondlikku kasvatust taotlevad riiklikud asutused. Lastesõimede ülesanne oli luua “vastavaid tingimusi laste korrapäraseks arenemiseks ja kasvatuses, teostada igakülgset võitlust laste haigestumise vastu ja süvendada perekonnaelu-olus sanitaar-kultuurilisi harjumusi laste eest hoolitsemiseks ja kasvatamiseks”. Lastesõimede eesmärk oli “võimaldada töötavatele emadele, kellel on sõimeealised lapsed, osa võtta maa majanduslikust, kultuurilisest ja ühiskondlik-poliitilisest elust ja abistada emasid tervete, elurõõmsate laste kasvatamisel”.

26.02.1941 kinnitati „Lasteaia põhikirj“.²⁴ Põhikirja kohaselt oli **lasteaed** riiklik Nõukogude ühiskondlik kasvatusasutus lastele kolmandast seitsmenda eluaastani. Lasteaia põhiülesanne oli “kindlustada laste igakülgne areng ja kasvatus kommunistlikus vaimus ning võimaldada emadel osa võtta majanduslikust, riiklikust, kultuurilisest ja ühiskondlik-poliitilisest elust”.

13.08.1959 kinnitati „Lastepäevakodu põhimäärus“²⁵, milles ühendati lastesõimed ja lasteaiad üheks koolieelseks lasteasutuseks nimetusega *lastepäevakodu*. Rühmade moodustamisel eristati sõimeealisi lapsi (kuni kolmeaastased) ja lasteaiaaialisi lapsi (kolme- kuni seitsmeaastased). Põhimääruse kohaselt oli lastepäevakodu koolieelne lasteasutus, mille eesmärgiks oli last igakülgseks arendada, võimaldades “emal osa võtta majanduslikust,

¹⁹ [Eesti NSV Teataja, 1940, 28, 326.](#)

²⁰ [Eesti NSV Teataja, 1941, 9, 98.](#)

²¹ Lasteaia põhikirj. [Eesti NSV Teataja 1941, 25, 325](#); Lasteaedade tegevuse korraldamise juhend. [Eesti NSV Teataja, 1941, 20, 262](#); Lasteaedade kasvatajate ettevalmistuse ja teenistuse juhend. [Eesti NSV Teataja, 1941, 20, 263](#); Lastevanemate gruppide poolt lasteaedade ülalpidamise juhend. [Eesti NSV Teataja 1941, 31, 452](#). Need juhendid kohaldasid ka laste mängumurudele.

²² Vt ka [Eesti NSV Teataja 1941, 25, 325](#), [Eesti NSV Teataja, 1941, 20, 263](#), [Eesti NSV Teataja, 1941, 20, 263](#), [Eesti NSV Teataja 1941, 31, 452](#) (viide 12). Kusjuures sõna *mängumuru* on kasutatud juba aastal 1917, kui [Tartu Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu Teatajas](#) tõstatati vajadus luua mõni laste mängumuru, kus lapsed saaksid koos käia ja mis oleks tasuta.

²³ [Eesti NSV Teataja 1941, 15, 184.](#)

²⁴ [Eesti NSV Teataja 1941, 25, 325](#). Põhikirja § 13 kohaselt ei võetud tavalist tüüpi lasteaeda pimedaid, tummi, kurte ega nakkushaigusi põdevaid lapsi. Selleks puhuks olid loodud erilasteasutused.

²⁵ [Eesti NSV Teataja 1959, 44, 236.](#)

riiklikust, kultuurilisest ja ühiskondlik-poliitilisest elust”. Lastepäevakodud pidid töötama haridusministeeriumi metoodiliste juhendite ja põhimääruse alusel.

25.01.1964 kehtestati „Majavalitsuse lastemängurühma põhimäärus“²⁶. Põhimääruse punkti 1 kohaselt oli **lastemängurühma** eesmärk “laste ühiskondliku kasvatuses tõhustamine, laste järelvalvetuse likvideerimine ja koduperenaiste kaasatõmbamine ühiskondlikult kasulikkusse”. Mängurühma võeti vastu kolme- kuni seitsmeaastaseid lapsi. Kasvatustegevus toimus haridusministeeriumi poolt koolieelsetele lasteasutustele kehtestatud programmilis-metoodiliste juhendite alusel. Seega nähti nimetatud määrusega ette lisaks lastepäevakodudele koolieelse lasteasutuse uue liigina mängurühmad, mis tuli luua majavalitsuste juurde.

01.09.1974 võeti vastu Eesti NSV haridusseadus²⁷, mille § 13 pealkiri oli “Koolieelsed lasteasutused”, ning selles sätestati, et koolieelikute kasvatamiseks kõige soodsamate tingimuste loomiseks ja perekonnale tarviliku abi osutamiseks luuakse üldised ja spetsiaalsed **lastesõimed, lasteaiaid, lastepäevakodud ning muud koolieelsed lasteasutused**. Eraldi sätestas § 17 **koolieelsed erilasteasutused**, mis tuli moodustada füüsiliste ja vaimsete arengudefektidega laste sihipäraseks kasvatamiseks ja õpetamiseks. Esmakordselt võeti seaduses kasutusele termin *koolieelsed lasteasutused*.

26.06.1986 võeti vastu Eesti NSV haridusseadus uues redaktsioonis²⁸. Selle seaduse II osas ja selle kolmes paragrahvis sätestati koolieelse kasvatuses regulatsioon. Seaduse §-s 19, mille pealkiri oli “**Koolieelsed lasteasutused**”, sätestati, et koolieelikute kasvatamiseks kõige soodsamate tingimuste tagamiseks ja perekonnale tarviliku abi osutamiseks areneb plaanipäraselt **lastesõimede, lasteaedade, tavaliste ja erilastepäevakodude ning teiste koolieelsete lasteasutuste võrk** ning need asutused tegutsevad koolieelsete lasteasutuste põhimääruse²⁹ alusel, mis kinnitatakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kindlaksmääratavas korras. Samas paragrahvis sätestati ka, et füüsiliste või vaimsete puuetega laste sihipäraseks kasvatamiseks ja õpetamiseks luuakse eelkooliealistele eriotstarbelised asutused.

19.12.1991 võeti vastu Eesti Vabariigi Haridusministeeriumi määrus, millega kehtestati ajutised põhimäärused, mis kehtisid kuni vastavate seaduste jõustumiseni. Nende põhimääruste hulgas oli Eesti Vabariigi koolieelse lasteasutuse põhimäärus.³⁰ Selle lisa 2 punkt 1 sätestas, et **koolieelne lasteasutus** on haridusasutus, mis toetab ja täiendab perekonda lapsele eelhariduse andmisel ning lapse isiksuse arendamisel. Sama lisa punkt 4 sätestas, et koolieelne lasteasutus on **lasteaed, lastekeskus, mängumuru, mängutuba** jm.

²⁶ [Eesti NSV Teataja 1964, 3, 10.](#)

²⁷ [Eesti NSV Teataja 1974, 23, 202.](#)

²⁸ [Eesti NSV Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja. 1986, 20 \(755\), 261.](#)

²⁹ Vt ka Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus „Eesti NSV Ministrite Nõukogu 23. septembri 1980. a. määruse nr. 577 ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu 1. veebruari 1982. a. määruse nr. 54 täitmise käigu ning ühiskondliku koolieelse kasvatuses edasise täiustamise ja laste kooliks ettevalmistamise kohta“ punkt 8, [Eesti NSV Teataja, 1984, 32 \(725\), 394.](#)

³⁰ Haridusasutuste põhimääruste kinnitamine, lisa 1: Eesti Vabariigi rakendusliku kõrgkooli ajutine põhimäärus, lisa 2: Eesti Vabariigi koolieelse lasteasutuse põhimäärus, lisa 3: Eesti Vabariigi üldhariduskooli põhimäärus, [RT, 19.12.1991.](#)

23.03.1992 võeti vastu Eesti Vabariigi haridusseadus³¹, mille § 24 sätestas, et **koolieelsed lasteasutused** on õppeasutused, mis toetavad ja täiendavad perekondlikku kasvatust. Seaduses nähti ette, et koolieelsete lasteasutuste õigusliku seisundi kehtestavad koolieelse lasteasutuse seadus ja nende asutuste põhikirjad.

09.06.1993 võeti vastu koolieelse lasteasutuse seadus (KELS).³² See seadus on esimene eriseadus koolieelsete lasteasutuste kohta. Koolieelse lasteasutuse seaduses on esimest korda kasutusel termin *alusharidus* ning sätestatud selle tähendus nominaaldefiniitsioonina. Tagasiulatuvalt tehti muudatus ka haridusseadusesse, milles asendati termin *eelharidus* terminiga *alusharidus*. KELS § 1 sätestas, et **koolieelne lasteasutus** on koolieast noorematele lastele hoidu ja alushariduse omandamist võimaldav asutus. KELS § 8 lõike 1 kohaselt olid koolieelsed lasteasutused:

- 1) **lastesõim** – lastele vanuses kolmanda eluaastani;
- 2) **lasteaed** – lastele vanuses kolmandast eluaastast kuni seitsmenda eluaastani;
- 3) **erilasteaed** – erihooldust ja eriõpetust vajavatele lastele vanuses kolmandast eluaastast kuni seitsmenda eluaastani;
- 4) **lastepäevakodu** – lastele vanuses esimesest eluaastast kuni seitsmenda eluaastani;
- 5) **lastekeskus** – kõigile paikkonnas elavatele lastele vanuses teisest kuni kaheteistkümnenda eluaastani, seal luuakse võimalused mänguks ja muuks arendavaks tegevuseks.

03.06.1998 võeti vastu erakooliseadus (EraKS)³³, mille § 24 lõikes 2 sätestati, et erakooli üks liik on **koolieelne lasteasutus**.

18.02.1999 võeti vastu KELS-i uus terviktekst³⁴, mille §-s 1 sätestati, et **koolieelne lasteasutus** on koolieast noorematele lastele hoidu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus. KELS § 5 sätestas koolieelse lasteasutuse liigid: 1) **lastesõim** kuni kolmeaastastele lastele; 2) **lasteaed** kuni seitsmeaastastele lastele; 3) **erilasteaed** kuni seitsmeaastastele hälviklastele.

15.11.2006 võeti vastu sotsiaalhoolekande seaduse ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus³⁵, millega kehtestati sotsiaalhoolekande seaduses (SHS)³⁶ uue sotsiaalteenuse – **lapsehoiuteenus** – regulatsioon. Lapsehoiuteenus õigusliku reguleerimise eesmärk oli suurendada laste turvalisust olukorras, kus last hoiab ajutiselt võõras inimene. Sel ajal pakkusid lapsehoiuteenust Eestis erinevates vormides nii traditsiooniliselt üksikisikud kui ka ettevõtjad, kuid seaduse tasandil ei olnud kehtestatud nõudeid teenuse kvaliteedile. SHS §-s 12¹ sätestati, et lapsehoiuteenus on lapse seadusliku esindaja või hooldaja toimetulekut või töötamist toetav teenus, mille osutamise vältel tagab nimetatud isikute asemel lapse hooldamise, arendamise ja

³¹ [RT 1992, 12, 192.](#)

³² [RT I 1993, 40, 593.](#)

³³ [RT I 1998, 57, 859.](#)

³⁴ [RT I 1999, 27, 387.](#)

³⁵ [RT I 2006, 55, 405.](#)

³⁶ [RT I 1995, 21, 323](#), § 12¹ jj.

turvalisuse lapsehoiuteenuse osutaja. Regulatsiooni kehtestamisel peeti silmas, et lapsehoiuteenus on üks hoidmise ja järelevalve korraldamise võimalustest, lisandudes eelkooliealiste laste puhul lasteaedadele ja -õimedele, pakkudes sellega täiendavaid võimalusi töö ja pereelu ühitamiseks.³⁷ Seadusemuudatusega kehtestati lapsehoiuteenusele minimaalsed laste turvalisust tagavad ning arengut soodustavad nõuded.

05.11.2014 võeti vastu koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seadus³⁸, millega muudeti KELS § 10 lõiget 1 selliselt, et valla- või linnavalitsus võib asendada vanema nõusolekul pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha lapsehoiuteenusega. Leiti, et lähtudes KELS-i põhimõttest, et alusharidus omandatakse koolieelses lasteasutuses või kodus, saab ka lapsehoiuteenus kuuluda tinglikult alushariduse omandamise viiside hulka, kuigi lapsehoiuteenus ei ole määratletud haridusotstarbelisena. Juba selle seaduseelnõu menetlemise ajal toetas Riigikogu kultuurikomisjon Haridus- ja Teadusministeeriumi valmisolekut sidustada edaspidi lapsehoiuteenus ja alusharidus kuni kolmeaastaste laste puhul senisest paremini.³⁹ Kehtima hakanud regulatsiooni alusel loodi praktikas eelkõige kuni kolmeaastaste lastele mõeldud lastesõimedega sarnaseid asutusi, mida hakati nimetama terminitega *lapsehoid* või *lastehoid*. Õigusaktides neid termineid ei kasutatud, tegemist oli lapsehoiuteenusega SHS-i tähenduses.

01.09.2025 jõustub AHS, mis toob kaasa seni SHS-is reguleeritud lapsehoiuteenuse muutmise alusharidussüsteemi osaks.⁴⁰ Lapse hoiu teenus sotsiaalteenusena jääb kehtima üksnes suure hooldus- ja abivajadusega laste jaoks. Kõnealuse muudatusega võetakse AHS-is esimest korda Eesti õigusruumis kasutusele termin *lastehoid*.

Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 7 lõike 1 kohaselt kasutatakse seaduseelnõus kehtivas õiguses ja reguleeritavas valdkonnas tuntud ning enam levinud termineid. Uut terminit võib kasutada valdkonna esmasel reguleerimisel või uuesti reguleerimisel, kui uus termin vastab paremini eelnõu arusaadavuse nõuetele.⁴¹ Seega peab seaduse sõnavara olema püsiv ja keeleuendus õigustatud. Selle kaalumisel, kas uue termini kasutusele võtmine on tingimata vajalik, hindasid seaduseelnõu koostajad termini *lastesõim* jätkuvalt kasutamise sobivust. Nagu artiklist läbivalt nähtub, on termin *lastesõim* tähistanud läbi aegade koolieelset lasteasutust, mille sihtrühm on kõige nooremad ehk kuni kolmeaastased lapsed. Ka kuni 31.08.2025 kehtiva KELS § 5 lõike 1 punkti 1 kohaselt on lastesõim mõeldud kuni kolmeaastaste lastele ja KELS

³⁷ [RT I, 29.06.2014, 71](#), § 1 punkt 5, vt ka [elnõu 918 SE seletuskiri](#), lk 14. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega ([RT I, 28.11.2017, 2](#)) muudeti hiljem lapsehoiuteenuse eesmärgi ja sisu sõnastust: lapsehoiuteenuse eesmärk on toetada last kasvatava isiku toimetulekut või töötamist või vähendada lapse erivajadusest tulenevat hoolduskoormust.

³⁸ [RT I, 20.11.2014, 2](#).

³⁹ [Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 641 SE](#), teise lugemise seletuskiri lk 7. Aga ka juba 1999. aastal avaldati Eestis lühendatult tõlgituna uurimus, mille autor tõi ühe olulise tulemusena välja, et lapse varane hooldamine ja haridus peaksid olema lahutamatud. **P. Gammage**. [Eesmärgipärasus: varane lapsepõlv ja selle tähendus professionaalsuse kujunemisele post-naturaalses maailmas](#). – Kooruke ja Iva: Omanäolise Kooli ajakiri, nr 1 1999, lk 7.

⁴⁰ Olgu siinkohal märgitud, et esimest korda viidi lastesõimed Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi alluvusest üle Eesti NSV Haridusministeeriumi alluvusse 1968. aastal ja seda pedagoogilistel kaalutlustel. Vt Koolide ja lasteasutuste finantsmajandus. Koost. A. Kreekman. Eesti Raamat: Eesti NSV Haridusministeerium, lk 232.

⁴¹ Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri, [RT I, 29.12.2011, 228](#).

§ 6 lõike 2 kohaselt on koolieelse lasteasutuse sõimerühmas kuni kolmeaastased lapsed. KELS § 10 lõike 1 teise lause⁴² kohaselt võib valla- või linnavalitsus vanema nõusolekul asendada pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha⁴³ lapsehoiuteenusega. AHSi alusel tulevad KELS § 10 lõikes 1 nimetatud lapsehoiuteenuse pakkujad üle haridussüsteemi ja hakkavad osutama samasugust teenust nagu praegused lastesõimed. Kuna KELS § 10 lõike 1 teises lauses kirjeldatud regulatsiooni sihtrühm on kuni kolmeaastased lapsed, kellele antakse KELSi alusel haridust lastesõimes ja koolieelse lasteasutuse sõimerühmas, oleks iseenesest võimalik tähistada AHSis sätestatud õppeasutust kuni kolmeaastastele lastele ka edaspidi terminiga *lastesõim*.

Siinkohal tuli aga termini valikul arvesse võtta, et AHS võimaldab tegutseda ka sellistel lastehoidudel, mis on mõeldud mitte ainult kuni kolmeaastastele lastele, vaid ka kolme- kuni seitsmeaastastele. See omakorda annab vanematele võimaluse teha valik, et laps käib kooli minemiseni hoopis lastehoius. Nii lähtub kogu alushariduse süsteem laste ja perede vajadustest, pakkudes vanemale võimalust valida oma eelkooliealisele lapsele kõige sobivam haridusasutus – lastehoid või lasteaed.⁴⁴

Kuna seadusandja kehtestab õigusnormide sisu ja kõik selle sisu edasiandmiseks vajalikud mõisted, on tal võimalik tähistada igat mõistet just enda valitud terminiga. Samas tuleb silmas pidada, et seaduses kasutatavad terminid peavad võimalikult täpselt ja täielikult edasi andma nende terminitega tähistatavaid mõisteid.⁴⁵ Ebaselgete või mitmetähenduslike terminite kasutamine rikub seda nõuet. Seega tuleb mõiste tähistamiseks valida selline termin, mida ei ole võimalik mitmeti mõista.

Seaduseelnõu koostajad leidsid, et kuna AHS võimaldab lastehoius käia kuni seitsmeaastastel lastel, ei ole sobiv kasutada kõnealuse asutuse tähistamiseks terminit *lastesõim*. AHSi koostamisel tekkis Eesti õigusruumi uus mõiste ja andmaks edasi selle mõiste sisu, tuli kasutusele võtta uus termin. Õppeasutuse kohta, milles omandavad alusharidust küll eelkõige kuni kolmeaastased lapsed, kuid mis on soovi ja vajaduse korral võimalik asutada ka kuni seitsmeaastastele lastele, peeti sobivaimaks terminiks *lastehoid*,⁴⁶ mis sobib ka selle sõna üldkeelse tähendusega, on ühemõtteline ja kergesti arusaadav. Seetõttu ei kasutata seaduses enam terminit *lastesõim*, mis ei võimalda AHS § 3 lõikes 1 sätestatud alushariduse omandamist võimaldava õppeasutuse mõistet⁴⁷ üheselt arusaadavalt tabada.

⁴² [RT I, 26.04.2024, 5](#).

⁴³ See tähendab kuni 31.08.2025 kehtiva KELS § 5 lõike 1 punkti 1 tähenduses lastesõimekoha või KELS § 6 lõike 2 tähenduses sõimerühma koha, [RT I, 26.04.2024, 5](#).

⁴⁴ Euroopa Liidus käsitletakse alusharidust ja lapsehoiu hõlmavat süsteemi ühtse terminiga *early childhood education and care* (ECEC). Selle alla kuuluvad avaliku ja erasektori poolt pakutavad alushariduse ja lapsehoiuteenused, millele on seatud miinimumstandardid ja mis on suunatud lastele kuni nende kooliminekueni. Seega hõlmab ECEC nii alusharidust kui ka lapsehoiu.

⁴⁵ [Normitehnika käsiraamat](#), §-d 17 ja 18.

⁴⁶ Kaaluti ka termini *lastehoid* kasutamist, kuid võttes arvesse samatüvelist terminit *lasteaed*, peeti sobivaks kasutada terminit *lastehoid*.

⁴⁷ Lastehoid on alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ning arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas hoitakse kuni seitsmeaastaseid lapsi ja toetatakse nende üldoskuste arengut. Lastehoius luuakse kuni kolmeaastase lapse arengu soodustamisel eeldused

Traditsiooniliselt kasutatav ja igati õnnestunud termin *lasteaed* tähistab ka edaspidi AHSis õppeasutust kolme- kuni seitsmeaastastele lastele. *Lasteaed* on üldtuntud ja juurdunud termin, mille tähendus langeb seaduskeeles ja üldkeeles kokku.

Seaduste terminid uuenevad pidevalt ja mõni termin ei leia enam seadustes kasutamist, sest kaovad suhted, mille reguleerimise vajaduse tõttu nad tekkisid. Seetõttu kaotatakse AHSiga terminid *erilasteaed* ja *erirühm*, sest lastehoius ja lasteaias tuleb luua iga lapse arengu toetamiseks võimalused, lähtudes lapse toevajadusest ja -mahust, mitte meditsiinilisest diagnoosist, ning pole alust nimetada lasteaeda või rühma erinimetusega. Need terminid ei ole enam vajalikud, sest muutunud on väärtushinnangud, millel need põhinesid.

AHSis ei leia enam kasutust termin *koolieelne lasteasutus*. Kõnealune termin võeti õigusaktis esimest korda kasutusele 1974. aastal⁴⁸ ja see tähistas üldmõistena koolieelseid haridusasutusi, sealhulgas neid, mis ei olnud õppeasutused. KELSis⁴⁹ vastuvõtmisel jätkati selle termini kasutamist üldmõistena, tähistamaks lastesõime, lasteaeda ja erilasteaeda kui õppeasutusi. AHSi koostajad leidsid, et termin *koolieelne lasteasutus* on vananenud. Need asutused, mille reguleerimise vajaduse tõttu see termin kasutusele võeti, on nüüdseks oma tähenduse mõnevõrra minetanud. AHSi kohaselt on lastehoid ja lasteaed alushariduse omandamist võimaldavad õppeasutused.

Uno Mereste on kolmanda õiguskeelepäeva sõnavõtus toonitanud, et seadus on üldkultuuri nähtus suuremal määral, kui seda arvatakse. Seaduskeel ei ole ainult juristidele, vaid üldrahvalik asi ja sellest tuleks seaduste loomisel lähtuda.⁵⁰ Sellel, milliseid sõnu ja termineid alusharidusseaduses kasutatakse, on tugev mõju alusharidusvaldkonna keelepruugile. Alusharidusseadust sõnastades on neid põhimõtteid silmas peetud.

alushariduse omandamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse arengu soodustamisel toetatakse perekonda eelduste loomisel põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus.

⁴⁸ Vt viide 27.

⁴⁹ Vt viide 32, inglise keeles *Preschool Child Care Institutions Act*.

⁵⁰ Seaduskeele valupunktid ja muud keeleprobleemid – [Õiguskeel](#), 1997/1, lk 20.